

Claire Marynower

Čtenářský deník: Mona Ozouf, *Svědectví románu*

19. století mezi starým režimem a Velkou francouzskou revolucí

Mona Ozouf, historička specializující se na studium Velké francouzské revoluce, vzdělávání a republikánskou myšlenku, působí v současné době jako ředitelka Národního výzkumného centra (C.N.R.S.). Její poslední dílo se zaměřuje na studium úzkých vztahů, které spojují dějiny a literaturu. Dílo *Svědectví románu* nastiňuje ojedinělý způsob, jakým román zachycuje staletý boj odehrávající se mezi starým režimem a Velkou francouzskou revolucí v průběhu 19. století ve Francii. Postupným studiem čtrnácti dobových děl velkých romanopisců (Balzac, Sand, Hugo, Zola, atd.) popisuje náročný nástup společnosti založené na rovnosti. Nastiňuje způsob, jakým se v klasickém románu projevuje odpor někdejšího režimu a zároveň snaha nastolení rovnosti ve společnosti. Díky tomu můžeme nakonec dospět ke konfrontaci těchto dvou protichůdných světů. Dílo zaznamenalo neobyčejný úspěch a v roce 2002 získalo cenu Francouzské akademie.

Zlom, který způsobila Velká francouzská revoluce, světící princip rovnosti a zároveň podkopávající základní výsady aristokratické společnosti, nemohl nastat náhle a definitivně. Společnost starého režimu a její hodnoty mají, dle Mony Ozouf, nadále vliv na celé období a to se také odráží i v románu. Starý režim dále přežíval, ačkoliv jakkoliv oslabený, jako by se nic nestalo. Existovalo tak uskupení, které autorka přezdívá „vnitřní emigranti“, kteří setrvali mimo děj věci a spoléhali dál na moc aristokracie. Útočištěm těchto lidí se stává nejčastěji venkov, protože tlumí politický šok a přijímá dočasně ochromenou společnost. Autorka vyznačuje přítomnost tohoto typu společnosti ve Stendhalově románu *Lucien Leuwen*. Toto dílo uvádí postavy, které si neustále přehrávají minulost, vedou debaty o stále stejných lítěstech a uplatňují svou moc, spíše symbolickou než politickou, v malých městysech.

Díky tomuto románu si uvědomujeme, že chování a mravy jsou odolnější než názory, a také že i společnost znalá teorie rovnosti stále ještě tíhne k aristokracii. Ta vzbuzuje obdiv svého ušlechtilého chování a úkolu, který se snaží učinit příjemným stejně jako vytvářet zdvořilé mezilidské vztahy. Tak v městské a republikánské společnosti přetrvává umění konverzace, sofistickovanost vystupování a koketní chování. Tento půvab aristokracie se dotýká romanopisců samotných. Jsou si vědomi toho, že jejich námět ústí v dobré mravy jakožto doplněk společenského života. Literatura je živená způsoby a tradicemi, nejvíce se soustředí na výjimečné a dělá z nich hrdiny, nevěnuje se možnosti tzv. „tabula rasa“ evokující minulost, předky a tím význam dědičnosti. Nemůže tedy úplně vyčerpat ideologický zvrát demokracie a věnuje se tedy jen některým minulým formám. Z tohoto titulu je podle autorky zajímavé sledovat, jaký může být rozdíl mezi předstihem myšlenek a koncepcí mezilidských vztahů. Ve svém díle *Hříchy pana Antonína* se George Sand usnází na vytvoření utopické společnosti, která se paradoxně pokouší umožnit aristokratický život všem za předpokladu, že si chování zachová svůj smysl i v demokratickém světě.

celkově pěkné, porozumění dobré, až na nepřesnosti typu P13, 26
větší posun významu P15, 19

propracované, většinou správně fční perspektiva větná (FPV)